

Potencijali razvoja industrije u gradovima Samoboru i Svetoj Nedelji

Faber, Fran

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Science / Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:217:132907>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-22**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Science - University of Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu
Prirodoslovno-matematički fakultet
Geografski odsjek

Fran Faber

Potencijali razvoja industrije u gradovima Samoboru i Svetoj Nedelji

Prvostupnički rad

Mentor: dr. sc. Zoran Stiperski, red. prof. u trajnom zvanju

Ocjena: _____

Potpis: _____

Zagreb, 2023.

Sveučilište u Zagrebu

Prvostupnički rad

Prirodoslovno-matematički fakultet

Geografski odsjek

Potencijali razvoja industrije u gradovima Samoboru i Svetoj Nedelji

Fran Faber

Izvadak: Posljednjih godina Samobor i Sveta Nedelja su primjeri gradova u Hrvatskoj koji provode uspješnu gospodarsku politiku. Sveta Nedelja i Samobor su sjedišta nekih od perjanica hrvatskog gospodarstva poput: Rimac Automobila, Medical Intertrade, Sancta Domenica, Links, Klimaoprema i mnogih drugih. Povoljan prometno–geografski položaj i fleksibilna razvojna politika gradskih uprava su među glavnim razlozima koji pogoduju privlačenju poduzetnika na istraživanome području. Cilj ovoga rada je istražiti i analizirati mogućnosti i potencijale daljnjega razvoja industrije u navedenim gradovima. Uzimajući pri tome u obzir suvremena obilježja gospodarstva, s posebnim naglaskom na industriju. Osim toga, u radu je prikazan kratki pregled povijesnog razvoja industrije, kao i glavne industrijske djelatnosti koje su danas prisutne ili imaju potencijal za razvoj. U završnom djelu rada iznesena je perspektiva budućeg razvoja industrije u istraživanim gradovima, uz navedene i objašnjene razvojne probleme industrije te ključne ciljeve daljnjeg industrijskog napretka

29 stranica, 7 grafičkih priloga, 11 tablica, 41 bibliografskih referenci; izvornik na hrvatskom jeziku

Ključne riječi: Industrija, Sveta Nedelja, Samobor, visok gospodarski razvoj,

Voditelj: prof. dr. sc. Zoran Stiperski

Tema prihvaćena: 10. 2. 2022.

Datum obrane: 21. 9. 2023.

Rad je pohranjen u Središnjoj geografskoj knjižnici Sveučilišta u Zagrebu Prirodoslovno-matematičkog fakulteta, Trg Marka Marulića 19, Zagreb, Hrvatska.

University of Zagreb

Undergraduate Thesis

Faculty of Science

Department of Geography

Potentials of industry development in the cities of Samobor and Sveta Nedelja

Fran Faber

Abstract: In recent years, Samobor and Sveta Nedelja are examples of cities in Croatia which apply a successful economic policy. Sveta Nedelja and Samobor are the centers of some of the most outstanding in the Croatian economy, such as Rimac Automobili, Medical Intertrade, Sancta Domenica, Links, Klimaoprema etc. Advantageous traffic-geographical location and flexible development policy of city administrations are among the main reasons favouring the attraction of entrepreneurs in the researched area. The goal of this paper is to research and analyse the possibilities and potentials of further growth of the industry in previously mentioned cities. Taking into account the modern characteristic of the economy, with special emphasis on industry. In addition, the paper presents a brief overlook of the historical development of industry, as well as the main industrial activities that are present today or have a potential for development. In the final part of the paper, the perspective of the future development of industry in researched cities is presented, along with stated and explained developing problems of industry and a key goals of further industrial growth.

29 pages, 7 figures, 11 tables, 41 references; original in Croatian

Keywords: Industry, Sveta Nedelja, Samobor, high economic development

Supervisor: Zoran Stiperski, PhD, Full Professor

UndergraduateThesis title accepted: 10/02/2022

Undergraduate Thesis defense: 21/09/2023

Thesis deposited in Central Geographic Library, University of Zagreb Faculty of Science,
Trg Marka Marulića 19, Zagreb, Croatia

Sadržaj

<u>1.</u>	<u>UVOD</u>	1
<u>2.</u>	<u>OPĆA GEOGRAFSKA OBILJEŽJA SAMOBORA I SVETE NEDELJE</u>	2
<u>3.</u>	<u>OBILJEŽJA INDUSTRIJE U GRADU SAMOBORU</u>	4
<u>3.1.</u>	<u>Povijesni razvoj industrije u Gradu Samoboru</u>	4
<u>3.2.</u>	<u>Suvremena obilježja gospodarstva i industrije u Gradu Samoboru</u>	5
<u>3.3.</u>	<u>Perspektiva budućeg razvoja industrije u Gradu Samoboru</u>	15
<u>4.</u>	<u>OBILJEŽJA INDUSTRIJE U GRADU SVETOJ NEDELJI</u>	17
<u>4.1.</u>	<u>Povijesni razvoj industrije u Gradu Svetoj Nedelji</u>	17
<u>4.2.</u>	<u>Suvremena obilježja gospodarstva i industrije u Gradu Svetoj Nedelji</u>	18
<u>4.3.</u>	<u>Perspektiva budućeg razvoja industrije u Gradu Svetoj Nedelji</u>	26
<u>5.</u>	<u>ZAKLJUČAK</u>	28
<u>6.</u>	<u>Literatura</u>	IV
<u>7.</u>	<u>Izvori</u>	V

1. UVOD

Hrvatska je danas u ekonomskome aspektu država koja je orijentirana na skupinu tercijarnih djelatnosti, a ponajprije se to odnosi na turizam koji ima značajan udjel u ukupnome godišnjem BDP-u. Takvoj situaciji je pridonijela gospodarska tranzicija koja traje od početka 90-ih godina 20. stoljeća. U tom razdoblju Hrvatsku kao i većinu tranzicijskih država je zahvatio proces deindustrijalizacije. Udjel industrije u BDP-u je pao, dok s druge strane se povećao udjel uslužnih djelatnosti. Broj zaposlenih u sektoru industrije se značajno smanjio, a veliki broj industrijskih pogona je propao zbog nedostatnoga ulaganja u nova i tehnološki suvremenija postrojenja koja bi podigla razinu produktivnosti. Takva situacija je rezultirala da nekadašnji prostori koji su bili korišteni u industrijske svrhe postanu zapušteni ili se ruše kako bi se njihova lokacija mogla upotrijebiti za druge potrebe kao primjerice za stanovanje, rekreaciju, zabavu i tako dalje.

Iako je vrhunac po broju zaposlenih i udjelu u nacionalnom BDP- u prošao, industrija je i dalje važan čimbenik hrvatskoga gospodarstva. Prema industrijskoj razvijenosti u Hrvatskoj se mogu izdvojiti nekoliko razmjerno jačih industrijskih područja ili regija. Industrijske regije u Hrvatskoj prema Magašu (2013) su: zagrebačko–karlovačka, riječka, splitska, istarska, osječka, varaždinska te sisačka. Na području zagrebačko–karlovačke industrijske regije posljednjih godina se kao vrlo uspješnim poduzetničkim sredinama smatraju gradovi poput Samobora i Svete Nedelje koji su redoviti dobitnici nagrade za najbolje gradove u kategoriji gospodarstva.

Cilj ovoga rada je definirati i objasniti obilježja industrije na području Samobora i Svete Nedelje. Pritom u obzir je uzet njihov povijesni razvoj, trenutno stanje te mogućnosti budućeg razvitka industrije. Osim toga, naglašena je važnost industrije u gospodarstvu istraživanih gradova uz navedene glavne industrijske grane.

Opća gospodarska i industrijska obilježja istraživanih gradova je analizirana kroz statističke pokazatelje te je tablično i grafički prikazana. Tijekom analize su korišteni statistički podaci objavljeni u Državnom zavodu za statistiku, Financijskoj agenciji (FINA), poslovnom tjedniku Lider ili pojedinih tvrtki preuzetih s njihovih web stranica te razvojnih strategija gradova Samobora i Svete Nedelje i druge publikacije. Putem GIS alata izrađene su karte s prikazom geografskog položaja Samobora i Svete Nedelje te postojećih gospodarskih zona.

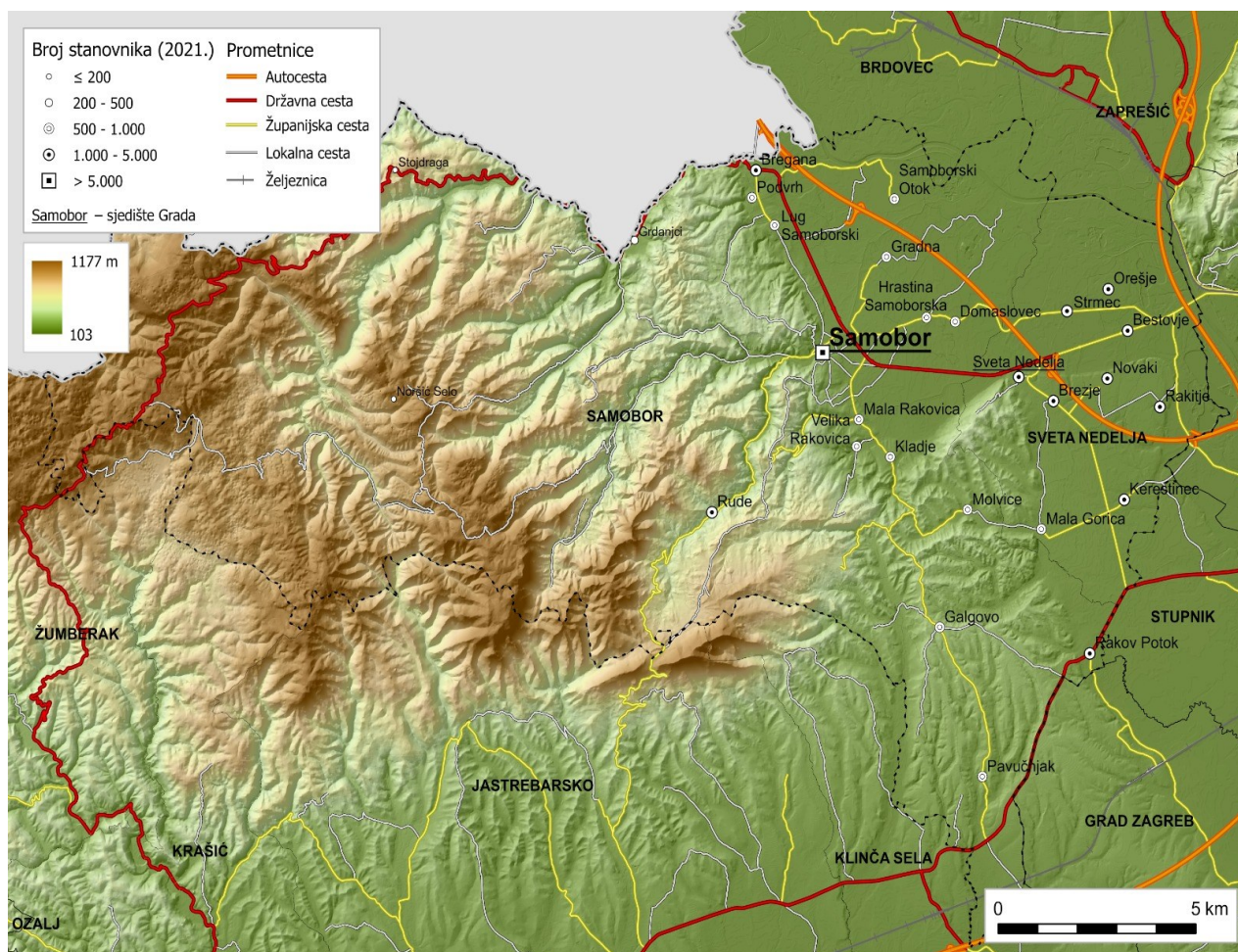
2. OPĆA GEOGRAFSKA OBILJEŽJA SAMOBORA I SVETE NEDELJE

Samobor i Sveta Nedelja se nalaze u središnjem djelu Hrvatske te su oba grada smještena unutar teritorija Zagrebačke županije. U prirodno-geografskom aspektu radi se o području koje je na kontaktu dviju reljefnih cjelina: gorskog masiva Žumberačke gore i prostrane nizine rijeke Save (Bognar 2001). Geomorfološki je iznimno raznolik krajolik, izmjenjuju se nekoliko tipova reljefa: nizinski, zavalski, predgorski i gorski (Grad Samobor, 2020). Nizinska područja su naseljenija i gospodarski aktivnija, dok su gorski predjeli većinom prekriveni šumom te su rjeđe naseljenija.

Grad Samobor administrativno obuhvaća 78 naselja te na površini od 250,75 km² živi 37.481 stanovnik (DZS,2023a). S druge strane pod Grad Sveta Nedelja ulazi 14 naselja s ukupnom površinom od 65 km² na čijem području živi 18.307 stanovnika (DZS,2023a). Administrativna podjela spomenutih gradova se kroz prošlost mijenjala. U drugoj polovici 20. stoljeća područje današnjega Grada Svete Nedelje i Grada Samobora je prema administrativno teritorijalnoj podjeli pripadalo Općini Samobor (Grad Sveta Nedelja, 2018). U razdoblju od 1990. do 1993. godine Sveta Nedelja je bila pripojena Gradu Zagrebu, a od 1992. godine se osniva općina Sveta Nedjelja (Grad Sveta Nedelja, 2018). Danas su to dvije različite teritorijalne upravne jedinice sa statusom Gradova. Sveta Nedelja je status grada dobila 2006. godine pri čemu je jedan od najmlađih hrvatskih gradova (Grad Sveta Nedelja, 2018).

Smještaj na kontaktu nekoliko europskih regija (alpsko srednjoeuropska, panonske te dinarsko goranske) te blizina Zagreba kao velikog gospodarskog središte utjecalo je na povoljan prometno-geografski položaj (Feletar, 2012). Sveta Nedelja i Samobor imaju iznimno dobru prometnu povezanost s ostatkom Hrvatske. Kao najvažniji prometni pravci koji prolaze kroz ili se nalaze u blizini ovih gradova su: autoceste A1 (Zagreb–Split–Dubrovnik), A2 (Zagreb-Macelj) te A3 (Bregana–Zagreb–Lipovac). Vrlo bitna i često prometno preopterećena je državna cesta D231 koja spaja Svetu Nedelju sa Samoborom i dnevno broji preko 30.000 vozila (Grad Sveta Nedjelja, 2021a).

Samobor i Sveta Nedjelja već kroz nekoliko stoljeća imaju ulogu zapadnih vrata Zagreba, a takav položaj je bio ključan za ekonomski i demografski napredak toga kraja (Feletar, 2012). Posebice se to odnosi na razdoblje 1960-ih godina kada se zbog industrijalizacije i suburbanizacije naselja oko Zagreba razvijaju nekoliko većih satelitskih gradova među kojima je bio i Samobor. Na području Svete Nedelje ne nastaje veći satelitski grad, nego dolazi do procesa širenja i urbanizacije nekadašnjih malih sela (Feletar, 2012).

Sl. 1. Geografski položaj Samobora i Svete Nedelje

Izvor: DGU, 2016

Dobra prometna povezanost sa Zagrebom bila je od iznimnoga značenja za razvoj ovoga kraja. Početkom 20. stoljeća upotrebljavala se uskotračna željeznica, poznata kao Samoborček, koja je prolazila od zagrebačke Trešnjevke preko Podsusedskog mosta pa do Bregane (Feletar, 2012). Ova lokalna željeznica je potaknula daljnji ekonomski i demografski napredak Samobora i Svete Nedelje. Pruga je bila u prometu sve do 1979. godine, kada je zatvorena (Feletar, 2012). Međutim, u posljednje vrijeme sve više se spominje ideja ponovne izgradnje željezničke pruge Podsused–Sveta Nedelja–Samobor–Bregana. Na taj način bi se smanjila preopterećenost cestovnog prometa, a Samobor i Sveta Nedelja bi bili željeznicom povezani sa Zagrebom što bi uveliko olakšalo putovanje njihovih stanovnika (Magaš, 2021).

3. OBILJEŽJA INDUSTRIJE U GRADU SAMOBORU

3.1 Povijesni razvoj industrije u Gradu Samoboru

Tijekom 19. i početkom 20. st. postepeno se razvija industrija u Samoboru. Većina industrijskih pogona se nalazi izvan urbane jezgre Samobora, u blizini važnijih prometnih pravaca (Vojak, 2011a). Iako, u razdoblju prve polovice 20. st. većina stanovnika se bavi poljoprivrednom proizvodnjom, industrija polako poprima sve veći značaj u gospodarskoj strukturi Samobora. Prema podacima DZS iz popisa stanovništva iz 1931. godine, 8,3% ukupnoga stanovništva Samobora se bavilo poslovima vezanim uz industriju (Vojak, 2011a). Kao najznačajnije industrije toga razdoblja se izdvajaju: kemijska industrija (tvornica boja Chromos), industrija građevinskih materijala (tvornica opeka Švarić, Urli i Treppo), tekstilna industrija (Samotex), drvnoprerađivačka industrija (Braća Falzari) te prehrambena industrija (Tvornica makarona i tjestenine) (Vojak, 2011a).

Od druge polovice 20. st. pa do 1990-ih godina Samobor prolazi kroz zlatno razdoblje industrije (Vojak, 2011b). U odnosu na predratno doba kada je poljoprivreda bila glavna grana gospodarstva, u poslijeratnom vremenu industrija preuzima primat u gospodarskom aspektu Samobora. Posebice je to izraženo 1960-ih kada je industrija na ovome području bila toliko dominantna da je činila čak 88 % ukupnih prihoda, a krajem desetljeća u industrijskome sektoru je radilo oko 6.000 radnika (Vojak, 2011b). Razvoj industrije je bitno utjecao i na promjene u naseljenosti općine Samobor. Samobor od sredine 20. st. doživljava urbanu ekspanziju uz velika ulaganja u industriju, dok se istovremeno u ruralnim naseljima razvijaju procesi deagrarizacije i deruralizacije (Flis, 2017). Posebice je to izraženo na području Žumberka gdje se industrija nije mogla razviti zbog planinskog reljefa, a nije bilo ni konkretnih zahvata u poljoprivredi ili u turizmu što je dovelo do demografskog odumiranja toga kraja (Stiperski, 1988). S druge strane stanovništvo se okuplja u veća nizinska naselja koja su industrijski razvijena. Industrija je bila locirana u tri zone: u samom Samoboru, te dvije koje danas pripadaju Gradu Svetoj Nedelji, a to su Kerestinec–Kalinovica te Novaki–Rakitje (Stiperski, 1988). Još se mogu izdvojiti dvije manje lokacije s razvijenom industrijom: Bregana i Brezje (Stiperski, 1988). Uglavnom se radilo o matičnim industrijskim tvrtkama, a kasnije se postepeno šire i izdvojeni pogoni zagrebačkih poduzeća. Od industrijskih grana najviše se razvijaju: metalna industrija (TOP, Kerestinec), industrija nemetala (Kristal, Samobor), kemijska industrija (Fotokemika, Samobor; Chromos, Samobor; Pliva, Kalinovica; Tehnoplast, Brezje), industrija građevinskog materijala (Samoborka, Samobor), drvena industrija

(Trudbenik, kasnije Šavrić, Bregana), prehrambena industrija (Vajda, Samobor, 8. maj, Samobor) i tekstilna industrija (Tvornica čarapa sloboda, Samobor) (Štibuhar, 2019).

U razdoblju od 1970-ih polako se naziru prvi znaci industrijske krize ne samo na području Samobora već i u čitavoj bivšoj SFRJ (Vojak, 2011b). Industrijski rast je zaustavljen te se ušlo u fazu stagnacije. Gospodarstvo se zasnivalo na velikim industrijskim poduzećima u kojima je značajni dio stanovnika radio. Industrijska roba koja se proizvodila je u glavnome bila za domaće i istočnoeuropsko tržište. Padom socijalizma i prelaskom na slobodno tržišno gospodarstvo dolazi do industrijske krize. Sve je manji izvoz, industrijska proizvodnja je u padu, rastu dugovi te je sve izraženija tržišna konkurencija. Tehnološka zaostalost u odnosu na konkurente te nedovoljna ulaganja u modernizaciju industrijskih pogona, uz vrlo loš model provođenja privatizacije koja se uglavnom donosila po političkoj liniji, a ne po ekonomskim kriterijima su glavni čimbenici koji su doprinijeli slabljenju industrije (Vojak, 2011b).

Nakon prestrukturiranja gospodarstva, broj zaposlenih u samoborskoj industriji bitno je manji, nego što je bio tijekom osamdesetih godina prošlog stoljeća (Feletar, 2011). Na pad broja zaposlenih u industriji je dosta utjecalo i odvajanje Svete Nedelje koja je 2006. godine dobila status Grada, zbog čega je Samobor izgubio značajnu gospodarsku zonu. Velika industrijska poduzeća su rijetkost (više od 250 zaposlenih), međutim povećan je broj malih tvrtka (do 50 zaposlenih), kojima je tranzicijski proces najviše odgovarao (Feletar, 2011). Prestrukturiranjem gospodarstva industrija počinje polako zaostajati, dok tercijarne djelatnosti konstanto rastu. Međutim, industrija i dalje je vrlo važna djelatnost samoborskog kraja te zapošljava najveći dio stanovništva (Feletar, 2011).

3.2 Suvremena obilježja gospodarstva i industrije u Gradu Samoboru

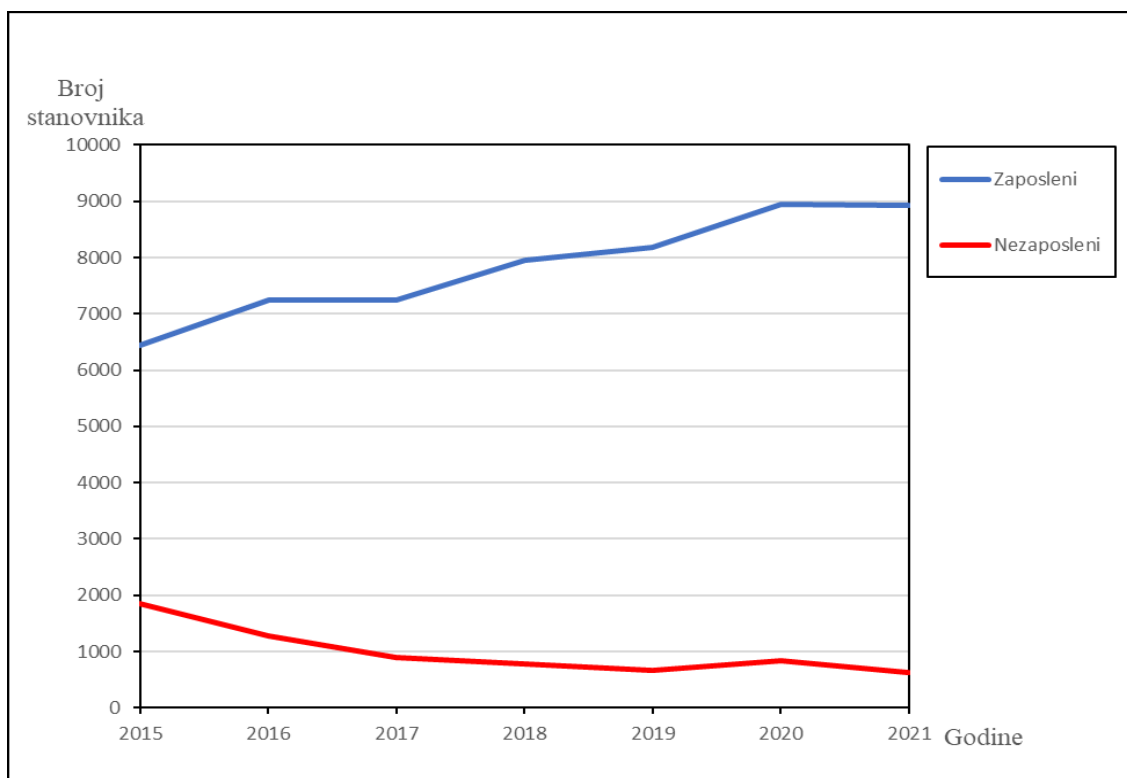
Samobor je danas suvremeni industrijski, prerađivački i obrtnički centar regije, koji posljednjih godina bilježi odlične ekonomske rezultate. Blizina gospodarskoga središta Hrvatske te gradski poticaji koji su namijenjeni poduzetnicima stvaraju povoljnu gospodarsku klimu. Grad prepoznaje da bez snažnog gospodarstva te novih investicija nema daljnje napretka. Ukinuti su prirezi te porez na potrošnju, a kako bi se dodatno privukli novi ulagači, smanjeni su komunalni doprinosi i komunalne naknade za mnoge djelatnosti (Grad Samobor, 2023). Znatan udjel gradskog proračuna čini planirane mjere za poticanje razvoja poduzetništva, koje doprinose jačanju poduzetničke konkurentnosti. Prema proračunskoj analizi Samobor je među vodećim gradovima po potporama poduzetnicima. U 2023. godini osigurano je 258.990 eura, što bi se tijekom godine moglo i povećati izmjenama i dopunama

proračuna (Grad Samobor, 2023). Planirane mjere uključuju; potpore za kapitalna ulaganja u malom gospodarstvu, potpore za nova zapošljavanja, potpore za umjetničke i tradicijske obrte te subvencije inkubiranim poduzetnicima u Malom tehnopolisu Samobor (Grad Samobor, 2023).

Samobor je u konkurenciji velikih gradova (iznad 35.000 stanovnika), izabran za najbolji grad u kategoriji gospodarstva za 2022. godinu (Gradolnačelnik.hr, 2022a). Radi se već o trećoj tituli zaredom u kategoriji gospodarstva, u konkurenciji velikih gradova u Hrvatskoj, koju već tradicionalno organiziraju Gradolnačelnik.hr, agencija Ipsos i Hanza Media. U izboru najboljih gradova u kategoriji gospodarstva u obzir su uzeti pojedini ekonomski pokazatelji razvijenosti poput; prosječnog dohotka, stope siromaštva, zaposlenosti, nezaposlenosti, bruto plaće, gradskih potpora poduzetnicima i ostalo (Gradolnačelnik.hr 2022a).

Kada se analizira nezaposlenost, Samobor je među vodećim gradovima po niskoj stopi nezaposlenosti (Sl. 2). Prema podacima Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje (2023) u razdoblju od 2015. do 2021. godine broj registriranih nezaposlenih osoba se smanjio za gotovo tri puta. U navedenome razdoblju u svakoj godini je zabilježen pad broja nezaposlenih, osim u 2020. zbog krize uzrokovane pandemijom Covida-19. S druge strane, broj zaposlenih u pravnim osobama konstantno raste te u razdoblju od 2015. do 2021. se povećao za 38 % (DZS, 2023a).

Prema podacima Hrvatske gospodarske komore 2020. godine na području Grada Samobora je poslovalo 1.484 poduzetnika (Tab. 1), a najveći broj je registrirano u okviru tri djelatnosti (LAG Sava, 2023). Na vodećem mjestu je djelatnost trgovine na malo i veliko te popravak motornih vozila i motocikala koja čini gotovo pa četvrtinu od ukupnog broja registriranih poduzetnika. Prerađivačka industrija je na samoborskom području danas značajno razvijena. Po broju poduzetnika je druga djelatnost sa 258 poduzetnika, odnosno u ukupnome udjelu čini malo više od 17 %. Velik broj poduzetnika prisutan je u području stručnih, znanstvenih i tehničkih djelatnosti 2020. godine (ukupno 255 poduzetnika).

Sl. 2. Broj zaposlenih i nezaposlenih u Gradu Samoboru od 2015. do 2021. godine

Izvor: DZS, 2023a; HZZ, 2023

Tab.1. Broj poduzetnika prema području djelatnosti – NKD 2007. u Gradu Samoboru u 2020. godini

NKD 2007.	Broj poduzetnika	Udjel broja poduzetnika
A. Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	10	0,67%
B. Rudarstvo i vađenje	1	0,07%
C. Prerađivačka industrija	258	17,39%
D. Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	8	0,54%
E. Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda	6	0,40%
F. Građevinarstvo	152	10,24%
G. Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikala	349	23,52%
H. Prijevoz i skladištenje	59	3,98%
I. Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanje hrane	95	6,40%
J. Informacije i komunikacije	103	6,94%
K. Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	3	0,20%

L. Poslovanje nekretninama	27	1,82%
M. Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	255	17,18%
N. Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	53	3,57%
O. Javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje	-	-
P. Obrazovanje	23	1,55%
Q. Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	16	1,08%
R. Umjetnost, zabava, rekreacija	21	1,42%
S. Ostale uslužne djelatnosti	45	3,03%
T. Djelatnosti kućanstva kao poslodavaca, djelatnosti kućanstava koja proizvode različitu robu i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe	-	-
U. Djelatnost izvanteritorijalnih organizacija i tijela	-	-
Ukupno	1484	100,00%

Izvor: Hrvatska gospodarska komora, 2020, prema LAG Sava, 2023.

Najveći broj zaposlenih prema području djelatnosti je u prerađivačkoj industriji (Tab.2). U 2021. godini je u ovoj djelatnosti bilo zaposleno 2.540 osoba (DZS, 2023b). Veliki udjel zaposlenih ima djelatnost trgovine na veliko i malo; popravak motornih vozila sa 16,6 %. Sa značajnijim brojem zaposlenih su još djelatnosti poput obrazovanja, građevinarstva te prijevoz i skladištenje.

Tab. 2. Broj zaposlenih u pravnim osobama prema području djelatnosti – NKD 2007. u Gradu Samoboru u 2021. godini

NKD 2007.	Broj zaposlenih	Udjel zaposlenih
A. Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	45	0,50%
B. Rudarstvo i vađenje	-	-
C. Prerađivačka industrija	2540	28,48%
D. Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	58	0,65%
E. Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda	360	4,04%
F. Građevinarstvo	770	8,63%
G. Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikala	1486	16,66%
H. Prijevoz i skladištenje	607	6,81%
I. Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanje hrane	175	1,96%
J. Informacije i komunikacije	232	2,60%
K. Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	162	1,82%
L. Poslovanje nekretninama	22	0,25%
M. Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	419	4,70%

N. Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	102	1,14%
O. Javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje	442	4,96%
P. Obrazovanje	934	10,47%
Q. Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	376	4,22%
R. Umjetnost, zabava, rekreacija	137	1,54%
S. Ostale uslužne djelatnosti	52	0,58%
T. Djelatnosti kućanstva kao poslodavaca, djelatnosti kućanstava koja proizvode različitu robu i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe	-	-
U. Djelatnost izvanteritorijalnih organizacija i tijela	-	-
Ukupno	8919	100,00%

Izvor: DZS, 2023b

Ukupni ostvareni prihodi poduzetnika (Tab. 3) u petogodišnjem razdoblju (2016–2020) povećao se za malo više od milijardu kuna (FINA, 2020, prema Grad Samobor, 2021). Najveći udjel u ukupnom prihodu ostvarila je prerađivačka industrija 46,28 %. Nakon prerađivačke industrije, najveće prihode bilježi trgovina na veliko i malo i popravak motornih vozila sa 1,42 milijarde kuna.

Tab. 3. Ukupni ostvareni prihodi poduzetnika prema području djelatnosti – NKD 2007. u Gradu Samoboru u 2020. godini

NKD 2007.	Ukupni prihodi	Udjel u ukupnom prihodu
A. Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	25.387.390	0,46%
B. Rudarstvo i vađenje	12.010	0,0002%
C. Prerađivačka industrija	2.568.232.443	46,28%
D. Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	38.732.066	0,70%
E. Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda	82.521.500	1,49%
F. Građevinarstvo	362.160.899	6,53%
G. Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikala	1.422.657.108	25,63%
H. Prijevoz i skladištenje	222.230.694	4,00%
I. Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanje hrane	113.322.950	2,04%
J. Informacije i komunikacije	208.361.419	3,75%
K. Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	1.055.883	0,02%
L. Poslovanje nekretninama	19.142.710	0,34%
M. Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	285.365.744	5,14%
N. Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	117.943.795	2,13%

O. Javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje	-	-
P. Obrazovanje	23.950.866	0,43%
Q. Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	21.935.570	0,40%
R. Umjetnost, zabava, rekreacija	26.372.484	0,48%
S. Ostale uslužne djelatnosti	10.156.007	0,18%
T. Djelatnosti kućanstva kao poslodavaca, djelatnosti kućanstava koja proizvode različitu robu i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe	-	-
U. Djelatnost izvanteritorijalnih organizacija i tijela	-	-
Poslovni subjekti bez djelatnosti	263.335	0,005%
Ukupno	5.549.804.873	100,00%

Izvor: Fina, 2020, prema, Grad Samobor, 2021

Povoljan prometno–geografski položaj te razne subvencije i olakšice, poput oslobađanja od komunalnog doprinosa te komunalne naknade, razlozi su koji privlači domaće i strane ulagače. Neke od tvrtki koje uspješno posluju na području Samobora su: Samoborka (industrija građevinskog materijala), Klimaoprema (proizvodnja električne opreme i uređaja), Pro – Klima (proizvodnja električne opreme i uređaja), Lim Samobor (metalna industrija), Div grupa (metalna industrija), Chromos (kemijska industrija), Tehnoplast (kemijska industrija), Intereuropa (prijevoz i skladištenje) i Roto dinamic (nespecijalizirana trgovina na veliko). U sljedećoj tablici (Tab. 4) prikazani su prihodi najuspješnijih tvrtki na području Samobora. U vodećih pet tvrtki po prihodima su dvije koje se bave proizvodnjom električne opreme i uređaja, a po jedna je u područjima metalne industrije i proizvodnje nemetala te trgovina veleprodaja (Lider, 2023).

Tab. 4. Tvrtke sa najvećim prihodima u Gradu Samoboru u 2022. godini

Rang	Tvrtka	Djelatnost	Ukupan prihod (mil. €)	Bruto dobit/gubitak (mil. €)	Broj zaposlenih	Prosječna neto plaća (€)
1.	Roto Dinamic	Nespecijalizirana trgovina na veliko	138,73	9,01	664	881
2.	Klimaoprema	Električna oprema i uređaji	130,38	4,42	575	1433
3.	Div Grupa	Metalna industrija	56,00	-5,70	801	652
4.	Samoborka	Nemetalna industrija	33,27	2,04	213	1018

5.	Pro-Klima	Električna oprema i uređaji	27,94	0,95	192	1227
----	-----------	-----------------------------	-------	------	-----	------

Izvor: Lider, 2023

Veliki broj tvrtki koje posluju u Gradu Samoboru se nalaze u gospodarskoj zoni Samobor. Ova gospodarska zona se prostire na površini od 40 ha te je smještena u istočnom dijelu grada Samobora. Ima vrlo povoljan prometno–geografski položaj jer se nalazi u neposrednoj blizini autoceste A3 (Bregana–Zagreb–Lipovac). Od Zagreba je udaljena 20 km, a samo 8 km od državne granice sa Slovenijom (Grad Samobor, 2021.). Zona je namijenjena malim i srednjim poduzetnicima te je predviđena za proizvodno–prerađivačku aktivnost. Komunalna infrastruktura na području gospodarske zone Samobor je razvijena, što uključuje opremljenost električnom energijom, vodoopskrbom, telekomunikacijom, plinom i javnom rasvjetom (Grad Samobor, 2021). Kako bi se privukli novi ulagači uvedene su posebne olakšice poput oslobođenja komunalnog doprinosa te smanjena komunalne naknade. Neke od poznatijih tvrtki koje posluje unutar gospodarske zone Samobor su Samoborka, Chromos, Intereuropa, Lim Samobor i Tehnoplast (Grad Samobor, 2021).

Na području Samobora se nalazi gospodarska zona Bobovica koja je smještena uz autocestu A3 (Bregana–Zagreb–Lipovac). Nalazi se na povoljnoj lokaciji, na raskrižju je glavnih zapadnoeuropskih puteva (prema Sloveniji, Austriji, Italiji, Mađarskoj) te ima izlaz na autocestu A3, zbog čega je izrazito kvalitetno prometno povezana, što privlači nove ulagače (PCZŽ, 2023). U gospodarskoj zoni Bobovica planiran je veliki investicijski projekt izgradnje distributivno logističkog centra pod nazivom “RC Zone Samobor” (RC Zone Samobor, 2023).

Radi se o češkoj razvojnoj investicijskoj kompaniji RC Europe koja ima široko iskustvo u građevinskom sektoru, a od nedavno je ušla i u segment logistike te je ostvarila niz uspješnih projekata, kao na primjer u Češkoj, Rumunjskoj i Srbiji (RC Zone Samobor, 2023). Ova tvrtka je Samobor prepoznala kao idealnu lokaciju za izgradnju distributivnog logističkog centra, jer se nalazi na iznimno povoljnom prometno–geografskom položaju. RC Zone Samobor imat će više od 86.000 m² skladišnog prostora u svrhu logističke i proizvodne djelatnosti (RC Zone Samobor, 2023). Vrijednost ovoga projekta je procijenjena na 75 milijuna eura te je od iznimne važnosti za samoborski kraj, jer će doprinijeti daljnjem gospodarskom razvoju kroz otvaranje više od 750 novih radnih mjesta te privlačenjem partnerskih investitorskih tvrtki (RC Zone Samobor, 2023).

Sl. 3. Gospodarske zone u Gradu Samoboru

Izvor: Google Earth (Maxar Technologies), 2023

Sl. 4. Izgled budućeg logističko – distributivnog centra RC Zone Samobor u gospodarskoj zoni Bobovica

Izvor: Tportal, 2023

U Samoboru već niz godina aktivno djeluje Poduzetnički centar Samobor (PCS) koji se bavi poticanjem razvoja poduzetništva i obrtništva (Grad Samobor, 2021). Cilj centra je pružiti podršku poduzetnicima kroz različite programe i usluge, uključujući savjetovanje, obrazovanje te povezivanje s ulagačima i financijskim ustanovama. Poduzetnički centar Samobor ima važnu ulogu u poticanju razvoja maloga i srednjega poduzetništva te u znatnoj mjeri pruža pomoć pri realizaciji poslovnih ideja (Grad Samobor, 2021).

Kako bi se dodatno poboljšalo poticajno okruženje, Grad Samobor je proveo projekt prenamjene bivše vojarne Taborec u funkcionalnu poduzetničku ustanovu koja je zapravo oblik poduzetničkog inkubatora (Grad Samobor, 2021). Realizacijom projekta Mali Tehnopolis Samobor (MTS) izvršena je potpuna rekonstrukcija objekata bivše vojarne Taborec te je pretvorena u višenamjensko središte poduzetničkog razvoja (Grad Samobor, 2021). Cilj inkubatora je stvoriti poticajno okruženje na način da se pruža podrška novim poduzećima u njihovom početnom razvojnom stadiju, ali isto tako i omogućiti uvjete za rast i napredak postojećih poduzeća (Grad Samobor, 2021). Jedan od važnijih ciljeva MTS-a je privlačenje potencijalnih poduzetnika te osnivanje start up tvrtki. MTS pruža višestruke usluge poduzetnicima poput najma prostora, savjetodavne podrške (informiranje, obrazovanje, mentoriranje, umrežavanje) te mogućnost korištenja suvremenih tehnologija (Grad Samobor, 2021). Inkubator je opremljen naprednom tehnološkom opremom, korisnici su u mogućnosti koristiti najnoviju generaciju 3D printera i skenera industrijske namjene (Grad Samobor, 2021). 3D printeri i skeneri imaju značajnu primjenu u suvremenoj industrijskoj proizvodnji. Omogućuju izradu specijaliziranih alata, rezervnih dijelova ili komponenti koje nisu lako dostupne. Na taj način se može značajno smanjiti vrijeme i troškovi u održavanju i zamjeni dijelova. 3D printeri i skeneri se koriste u raznim djelatnostima poput automobilske industrije, arhitekturi, građevinarstvu i tekstilnoj industriji.

MTS se prostire na površini od 1.431 m², a ima 28 funkcionalno–prostornih jedinica, od toga 23 za poduzetnike (MTS, 2023). Zanimanje za inkubatorski centar je ogromno, a u prilog tome ide gotovo pa potpuna popunjenost centra (Grba, 2022). MTS je usmjeren na privlačenju prerađivačke industrije koja je temeljena na znanju, tehnologiji i inovativnosti. Od djelatnosti koje su zastupljene u ovom suvremenom inkubacijskom centru se ističe računalno programiranje, digitalna produkcija, izrada video igara, izrada dijelova za automobilsku industriju, sastavljanje bespilotnih letjelica, digitalni tisak, arhitektonske i projektantske usluge (Grba, 2022). U sljedećoj tablici (Tab. 5) je prikazan broj zaposlenih prema popisu korisnika

MTS-a. Početkom 2022. godine korisnici MTS su zapošljavali preko 30 osoba, a najveći broj njih su radili kao računalni programeri (Grba, 2022).

MTS je primjer suvremenog te visoko-tehnološki opremljenog poduzetničkog inkubatora. U široj regiji ne postoji niti jedna poduzetnička potporna ustanova sličnih obilježja. Izgradnjom MTS-a postavljeni su temelji za razvoj poduzetništva usmjerenog na prerađivačku industriju (PCS, 2023). Centar će posebice koristiti novim i mladim poduzetnicima koji imaju inovativne ideje, ali im nedostaje iskustvo, kapital i pristup resursima. Stoga će Samobor od ovoga inkubacijsko-poduzetničkog centra imati višestruku korist, a to će se odraziti na povećanju zaposlenosti te rastu životnog standarda (PCS, 2023).

Tab. 5. Popis korisnika Malog Tehnopolisa Samobor

Naziv tvrtke	Djelatnost	Zaposleni
Spark Solutions	Računalno programiranje	1
Unilik Medija	Računalno programiranje	1
Probot	Računalno programiranje	1
Void Star Tech	Računalno programiranje	1
Zid obrt	Računalno programiranje	1
Pine Studio	Računalno programiranje- igre	13
Vending Connection Systems	Računalno programiranje sustava za fiskalizaciju	3
Elproms Team	Kućna automatizacija/smart city	2
Black Sun	Solarno vozilo/ moduli za auto industriju	3
Tehnologic Industry	Razvoj bespilotnih letjelica	2
Hakuna Mata	Digitalni tisak/ suveniri	2
Dragana Mostarec Barnes	Poslovno savjetovanje	2
Fitness Consulting	Razvoj prototipova sprava	0
Fresh Up Be	Poslovno savjetovanje	0
Fair Services	Organizacija sajmova	2
Paula Franceković	Razvoj dijagnostike i nutritivne terapije	0
Automation Design Solution	Projektiranje i sustavi automatizacije	1

Studio Goodie	Arhitektonske djelatnosti	0
---------------	---------------------------	---

Izvor: Grba, 2022

3.3 Perspektiva budućeg razvoja industrije u Gradu Samoboru

Samobor ima dugu tradiciju razvijenosti obrtništva i prerađivačke industrije. Industrijske i obrtničke djelatnosti su koncentrirane u nizinskom djelu, dok zbog nerazvijene komunalne i prometne infrastrukture brdsko–planinska područja su slabije gospodarski aktivna (Grad Samobor, 2021). Iako je samoborska industrija prošla kroz krizno razdoblje, danas je u vrlo povoljnom stanju, zahvaljujući kvalitetnoj pomoći gradskih ustanova, te prometnoj povezanosti s gospodarskim središtem Hrvatske. Kako bi se dodatno unaprijedio industrijski sektor, Grad provodi razne strategije i inicijative. U fokusu je unaprjeđenje poduzetničke infrastrukture koje su nužan preduvjet za privlačenje novih ulagača. Uz gospodarsku zonu Samobor od velikog potencijala je gospodarska zona u Bobovici, u kojoj je u planu izgradnja, već spomenuti distributivno–logistički centar “RC Zone Samobor”. Potencijalni problemi za daljnje širenje postojećih poduzetničkih zona jest pitanje imovinsko–pravnih odnosa koji još uvijek nisu u potpunosti riješeni, što otežava razvoju projekata i privlačenju novih investitora (Grad Samobor, 2020).

U posljednjih nekoliko godina Grad Samobor intenzivno radi na razvoju *pametnog* gospodarstva ili *pametne* proizvodnje koja bi se temeljila na primjeni napredne tehnologije, a na taj način bi se postigla veća učinkovitost, održivost i konkurentnost u gospodarskom sektoru (Grad Samobor, 2020). Gradska politika je usmjerena na razvoj tehnološki napredne i visoko dohodovne industrije, kao što su IT i R&D (Grad Samobor, 2020). Realizacijom projekta MTS (Mali Tehnopolis Samobor) stvoreni su poticajni uvjeti za razvoj start–upova. Također, naglasak je stavljen i na pitanje o očuvanju okoliša. Cilj je razvijati industriju korištenjem energetske učinkovitijih tehnologija te recikliranjem smanjiti negativan utjecaj na okoliš (Grad Samobor, 2020).

Vrlo važna problematika jest i nedostatak radne snage u određenim industrijskim zanimanjima (Tab. 6). Prema postojećim podacima gospodarstvenici u Gradu Samoboru trebaju preko 2.000 novih radnika (Grad Samobor, 2020). Traže se visokokvalificirani inženjeri u mnogim područjima industrije, uključujući elektrotehniku, strojarstvo i građevinarstvo, a još nedostaju i mehaničari, zavarivači, električari te IT stručnjaci. Razvojem napredne industrije potrebne su izmjene u obrazovnoj strukturi stanovništva. Nedostatak obrazovanog osoblja može se riješiti privlačenjem stranih radnika u deficitarna zanimanja. Kako bi se stvorili uvjeti fleksibilnijeg tržišta rada potrebna su veća ulaganja u školstvo i prilagodba obrazovnog sustava

novim zahtjevima industrije. Stoga, od izuzetne važnosti je povezivanje obrazovnih ustanova s gospodarstvenicima (Grad Samobor, 2020). Takva suradnja može uključivati razna predavanja, radionice te stručne prakse. Svakako vrlo poticajno bi djelovalo davanje financijske potpore u vidu stipendija za obrazovanje u deficitarnim zanimanjima, čime bi se privuklo mlade ljude koji su zainteresirani za ta područja.

Samoborska industrija ima povoljne preduvjete za daljnji razvoj. Velika prednost je da se Samobor nalazi u blizini važnih prometnica i logističkih čvorova, što pruža prednost u distribuciji proizvoda i povezanosti s drugim tržištima. Budući razvoj industrije na samoborskom području ovisi o brojnim čimbenicima poput potpore poduzetnicima od strane lokalne vlasti, razvoj novih tehnologija te promicanje inovacija, diversifikaciji industrije i razvijanju visoko dohodovne industrije. Kao najveći problem se ističe pitanje demografskog potencijala, odnosno nedostatak radne snage.

Tab. 6. SWOT analiza industrije na području Grada Samobora

Prednosti	Slabosti	Prilike	Prijetnje
Razvijenost prerađivačke industrije	Industrija i gospodarske aktivnosti fokusirane isključivo u nizinskom dijelu grada	Povoljan prometno - geografski položaj	Rastući troškovi poslovanja
Visoka gospodarska aktivnost	Nerazvijena prometna i komunalna infrastruktura potrebna za rast gospodarskih aktivnosti u brdsko - planinskim područjima	Položaj u gospodarski vrlo aktivnom području	Konkurentna tržišta
Značajan broj obrta u sektoru prerađivačke industrije	Nedostatak radne snage	Razvoj gospodarske zone Bobovica	Neusklađenost sustava obrazovanja na nacionalnoj razini s potrebama tržišta rada
Gradske mjere poticaja za razvoj industrije		Blizina Zagrebačkog sveučilišta i drugih znanstvenoistraživačkih institucija- povoljna okolnost za razvoj inovacija	Smanjenje tržišta za industrije koje nisu visoko tehnološki napredne
Realizacija projekta Mali tehnopolis Samobor		Potencijal razvoja šumarstva i drvne industrije	
Blizina Zagreba (tržišta)			
Niska nezaposlenost			

Trend povećanja broja poduzetnika			
-----------------------------------	--	--	--

Izvor: Grad Samobor, 2021

4. OBILJEŽJA INDUSTRIJE U GRADU SVETOJ NEDELJI

4.1 Povijesni razvoj industrije u Gradu Svetoj Nedelji

Sveta Nedelja je do polovice 20. stoljeća bila poljoprivredni kraj. Prema popisu iz 1931. godine poljoprivredom se bavilo gotovo 70 % stanovništva (Feletar, 2012). Iako je poljoprivreda bila glavna djelatnost, početkom 20. stoljeća se javljaju prve veće manufakture i manji industrijski pogoni. Godine 1941. na području tadašnje upravne općine Sveta Nedelja djeluju dva veća poduzeća: Tvornica veterinarskih proizvoda u Kalinovici i špiritana u Kerestincu (Feletar, 2012).

Tijekom druge polovice 20. stoljeća Sveta Nedelja je prolazila kroz razmjerno intenzivan proces industrijalizacije, dok se značaj poljoprivrede bitno smanjio (Feletar, 2012). Procesi deagrarizacije i industrijalizacije zbog utjecaja obližnjeg Zagreba na području Svete Nedelje postajali su još intenzivniji (Feletar, 2012). Jedan dio industrije u Svetoj Nedelji je nastao diverzifikacijom pogona iz Zagreba, što je posljedica preseljavanja industrije iz centra grada na periferiju. Primjerice u Kerestinec je preseljen TOP- tvornica olovnih, kositrenih i aluminijskih proizvoda koja je zapošljavala više od 1.000 radnika (Feletar, 2012). Također vrlo dobar primjer je i serum zavod u Kalinovici koji je nakon pripojenja zagrebačkoj Plivi i proširenjem postao velika Tvornica seruma i zaštitnih kemijskih sredstava (Feletar, 2012). Osim navedenih tvrtki postojale su još niz drugih koje su bile značajne za svetonedeljsko gospodarstvo toga doba: GP Tempo s velikim građevinskim pogonom u Rakitju, tvornica Pastor u Rakitju, te DIP Javor u Novakima.

Nakon 1991. godine započete su značajnije promjene u gospodarstvu ovoga kraja. Procesima privatizacije i prestrukturiranja dolazi do propadanja velikih i većih zastarjelih industrija, a to je uzrokovalo i gubljenje brojnih radnih mjesta. Ipak, Sveta Nedelja je i dalje ostvarivala neprekidni ekonomski i demografski rast. Ovo područje je postalo privlačno za naseljavanje i razvoj poduzetništva. Najviše se razvijaju mala i srednja poduzeća, od kojih je znatan dio iz sektora proizvodnje (Feletar, 2012). Gospodarske zone se razvijaju zapadno i sjeverno od Svete Nedelje, ali i u Brezju, Novakima, Rakitju i Kerestincu (Feletar, 2012).

4.2 Suvremena obilježja gospodarstva i industrije u Gradu Svetoj Nedelji

Sveta Nedelja iz godine u godinu postaje sve privlačnija destinacija za život i poslovanje. Brojni domaći i strani ulagači dolaze i pokreću poslovne aktivnosti. Povoljan prometno-geografski položaj, gospodarska i demografska stabilnost te brojni poticaji i porezne olakšice su faktori koji pridonose daljnjem ekonomskom razvoju. Sveta Nedelja je jedan od rijetkih gradova u Hrvatskoj koja provodi porezna rasterećenja kako bi privukla nove ulagače. Tako je 2019. godine ukinut prirez (sa 6 % na 0 %) te su smanjenje komunalne naknada za 90 % građana (Grad Sveta Nedjelja, 2023a). Ukinut je i komunalni doprinos za proizvodne te kulturne i kreativne djelatnosti, porez na potrošnju, naknada za taksi dozvole te komunalne naknade za hotele i kampove. Sveta Nedelja sufinancira kamate na poduzetničke kredite što grad čini još atraktivnijim mjestom za poslovanje (Grad Sveta Nedelja, 2020).

Gospodarski rast, gospodarske zone, prirodne ljepote i mirno okruženje samo su neke od prepoznatljivosti koje Svetu Nedelju čini privlačnom za stanovanje i poslovanje. U izboru najboljih gradova u Republici Hrvatskoj za 2022. godinu, Sveta Nedelja je bila finalist u tri kategorije (Gadolnačelnik.hr, 2022b). Nakon četiri godine titule najboljeg grada za gospodarstvo, Sveta Nedelja je postala i dobitnikom nagrade za najbolji grad srednje veličine u kategoriji – kvaliteta života. Sveta Nedelja se po prvi puta našla i u finalnom izboru u kategoriji *pametnih* gradova (Smart city), što je rezultat dugogodišnjeg ulaganja grada u kreativne industrije, IKT-a te u istraživanje i razvoj (Gradolnačelnik. hr, 2022b).

Sveta Nedelja je postala prepoznatljiva po vrlo uspješnom vođenju gospodarstva te je prema ekonomskim kriterijima među najznačajnijim gradovima u Hrvatskoj. Tome u prilogu idu podaci Fine za 2021. godinu koji ukazuju da se Sveta Nedjelja nalazi u prvih 10 gradova Hrvatske prema ukupnim prihodima poduzetnika (Tab. 7) (Fina, 2022). U 2021. godini prihodi poduzetnika su iznosili 13,44 milijardi kuna te se nalazi na visokom osmom mjestu najuspješnijih gradova u Hrvatskoj. Uspjeh je još veći jer se radi o manjem naselju koji je status Grada dobio 2006. godine.

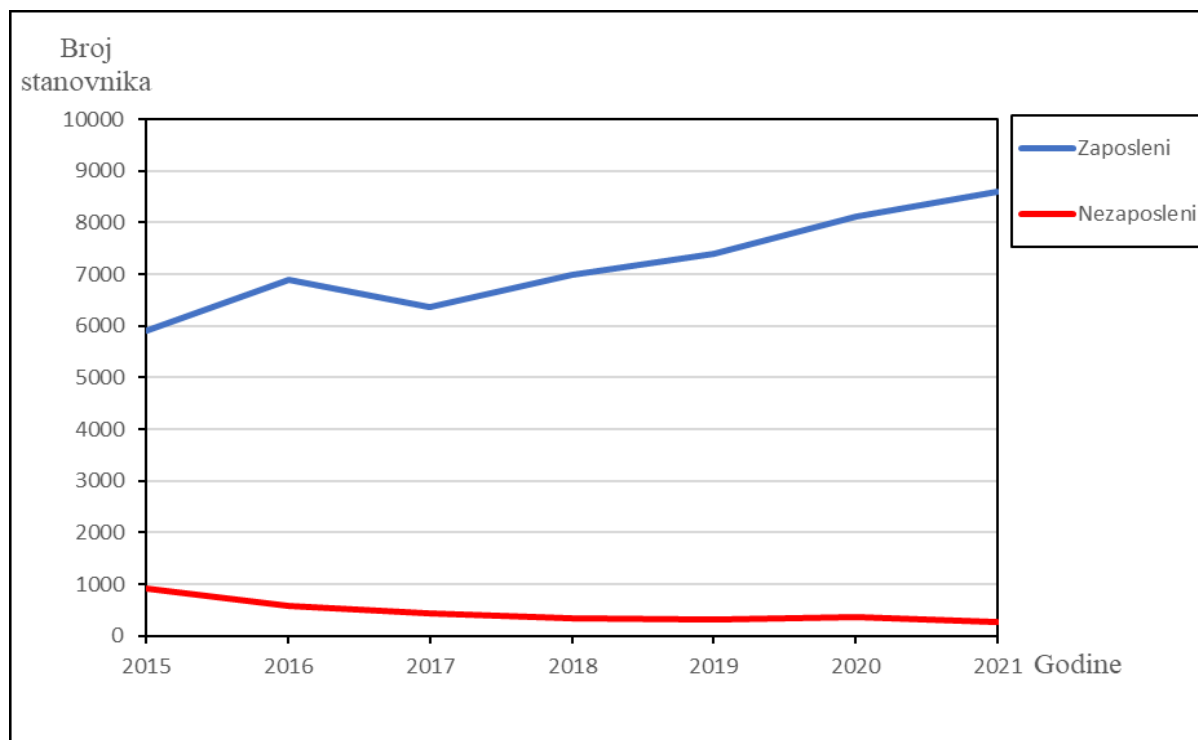
Tab. 7. Deset najuspješnijih gradova prema ukupnome prihodu poduzetnika u Hrvatskoj u 2021. godini

Naziv grada	Broj poduzetnika	Rang u RH	Ukupni prihodi	Rang u RH
Grad Zagreb	47956	1	433.182.053	1
Split	8088	2	27.347.988	2
Vukovar	616	29	24.453.239	3

Rijeka	5130	3	23.084.201	4
Osijek	3426	4	17.630.341	5
Varaždin	2265	8	16.213.673	6
Velika Gorica	1916	9	15.450.780	7
Sveta Nedelja	990	18	13.440.014	8
Zadar	3184	5	9.257.791	9
Čakovec	1423	12	8.633.594	10

Izvor: FINA, 2022

Pokazatelj ekonomske razvijenosti je broj nezaposlenih i zaposlenih. Sveta Nedelja je već godinama među vodećim gradovima u Hrvatskoj po niskoj stopi nezaposlenosti (Sl. 5). U Svetoj Nedelji od 2015. do 2019. godine neprekidno je padao broj nezaposlenih osoba (HZZ, 2023). U tom razdoblju broj nezaposlenih se smanjio za skoro tri puta. Međutim, u 2020. godini zabilježen je manji rast nezaposlenosti od 11 %, a uzrok je pandemijska kriza COVID-19. S druge strane broj zaposlenih u razdoblju od 2015. do 2021. godine je u porastu od 46 % (DZS, 2023a).

Sl. 5. Broj nezaposlenih i zaposlenih na području Grada Svete Nedelje u razdoblju od 2015. – 2021

Izvor: DZS, 2023a; HZZ, 2023

Prema podacima državnog zavoda za statistiku u 2021. godini u kategoriji zaposlenosti u pravnim osobama na području Svete Nedelje najveći udjel je činila prerađivačka industrija

sa 32,68 % (DZS, 2023b). Kao druga najvažnija djelatnost se ističe trgovina na veliko i malo sa 2.446 zaposlenih. Preko 10 % u udjelu zaposlenosti u pravnim osobama imaju još stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti. Od ostalih djelatnosti sa značajnim udjelom vrijedi spomenuti građevinarstvo, prijevoz i skladištenje te obrazovanje (Tab. 8).

Tab. 8. Broj zaposlenih u pravnim osobama prema području djelatnosti – NKD 2007. u Gradu Svetoj Nedelji u 2021. godini

NKD 2007.	Broj zaposlenih	Udjel zaposlenih
A. Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	106	1,23%
B. Rudarstvo i vađenje	1	0,01%
C. Prerađivačka industrija	2814	32,68%
D. Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	22	0,26%
E. Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda	72	0,84%
F. Građevinarstvo	725	8,42%
G. Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikala	2446	28,41%
H. Prijevoz i skladištenje	533	6,19%
I. Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanje hrane	115	1,34%
J. Informacije i komunikacije	179	2,08%
K. Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	9	0,10%
L. Poslovanje nekretninama	7	0,08%
M. Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	1000	11,61%
N. Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	126	1,46%
O. Javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje	34	0,39%
P. Obrazovanje	269	3,12%
Q. Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	135	1,57%
R. Umjetnost, zabava, rekreacija	6	0,07%
S. Ostale uslužne djelatnosti	12	0,14%
T. Djelatnosti kućanstva kao poslodavaca, djelatnosti kućanstava koja proizvode različitu robu i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe	-	-
U. Djelatnost izvanteritojalnih organizacija i tijela	-	-
Ukupno	8611	100,00%

Izvor: DZS, 2023b

Kada govorimo o broju poduzetnika po djelatnostima, na području Grada Svete Nedelje u 2020. godini dominira kategorija „Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i

motocikala”, pri čemu zauzima 28,57 % u ukupnom postotnom udjelu, a druga po redu kategorija prerađivačka industrija čini 20 %. Zatim slijedi građevinarstvo sa 109 poduzetnika, a značajniji udjel je još u kategoriji stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti (Tab. 9).

Tab. 9 Broj poduzetnika prema području djelatnosti – NKD 2007. u Gradu Svetoj Nedelji u 2020. godini

NKD 2007.	Broj poduzetnika	Udjel broja poduzetnika
A. Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	14	1,52%
B. Rudarstvo i vađenje	1	0,11%
C. Prerađivačka industrija	185	20,02%
D. Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	4	0,43%
E. Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda	4	0,43%
F. Građevinarstvo	109	11,80%
G. Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikala	264	28,57%
H. Prijevoz i skladištenje	49	5,30%
I. Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanje hrane	42	4,55%
J. Informacije i komunikacije	55	5,95%
K. Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	-	-
L. Poslovanje nekretninama	22	2,38%
M. Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	107	11,58%
N. Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	28	3,03%
O. Javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje	-	-
P. Obrazovanje	8	0,87%
Q. Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	6	0,65%
R. Umjetnost, zabava, rekreacija	4	0,43%
S. Ostale uslužne djelatnosti	22	2,38%
T. Djelatnosti kućanstva kao poslodavaca, djelatnosti kućanstava koja proizvode različitu robu i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe	-	-
U. Djelatnost izvanteritorijalnih organizacija i tijela	-	-
Ukupno	924	100,00%

Izvor: Hrvatska gospodarska komora, 2020, prema LAG Sava, 2023

Danas je na području Svete Nedelje prisutan veliki broj manjih i srednjih te domaćih stranih tvrtki koje značajno doprinose ekonomskom rastu. Među najpoznatijim poduzećima se

izdvajaju: Rimac Automobili, Medical Intertrade, Santa Domenica, Telegra, Tesla kabeli, Stanić, Genera, Radin grupa, Offertissima, Links, Radiochirurgia Zagreb i mnogi drugi. Iako je u Svetoj Nedelji najjača djelatnost trgovina na veliko i malo, od bitnog značaja je i prerađivačka industrija (osobito prehrambena i automobilska) te proizvodnja lijekova i medicinskih usluga (Grad Sveta Nedelja, 2018).

Po pitanju prihoda na vodećem mjestu je kompanija Medical Intertrade koja je u 2022. godini ostvarila prihod od 326 milijuna eura (Lider, 2023). Radi se o tvrtki čija je osnovna djelatnost prodaja lijekova, medicinskih proizvoda i opreme. Na drugom mjestu je Bugatti Rimac sa 187 milijuna eura prihoda, zatim slijedi Sancta Domenica sa 134 milijuna eura (Lider, 2023). U prvih 10 tvrtki po prihodima u Svetoj Nedelji najveći broj djelatnosti se odnosi na trgovinu na veliko, ali isto tako vrlo značajna je prerađivačka industrija poput automobilske, prehrambene, proizvodnje papira, strojeva te elektroničke opreme (Tab. 10).

Tab. 10. Tvrtke s najvećim prihodima u Gradu Svetoj Nedelji u 2022. godini

Rang	Tvrtka	Djelatnost	Ukupan prihod (mil. €)	Bruto dobit/gubitak (mil. €)	Broj zaposlenih	Prosječna neto plaća (€)
1.	Medical Intertrade	Trgovina-veleprodaja farmaceutskim proizvodima	326,92	7,88	491	1135
2.	Buggat Rimac	Automobilska industrija	187,23	20,65	298	1633
3.	Sancta Domenica	Trgovina - veleprodaja elektroničkom robom	134,02	5,66	155	1123
4.	Havi Logistics	Nespecijalizirana trgovina na veliko	83,60	0,34	41	1382
5.	Stanić	Prehrambena industrija	67,50	1,67	361	842
6.	Rimac Technology	Automobilska industrija	63,44	-47,82	927	1883
7.	Links	Proizvodnja računala i periferne opreme	45,62	-1,4	148	1037

8.	Tesla kabeli	Nespecijalizirana trgovina na veliko	44,21	1,28	31	1326
9.	Anpek	Proizvodnja strojeva za industriju hrane, pića i duhana	43,47	2,33	37	981
10.	Radin Print	Proizvodnja papira	39,61	0,2	157	1285

Izvor: Lider, 2023

Osim, već spomenutog Medical Intertrada, na području Svete Nedelje posluju još nekoliko poduzeća koja se bave prodajom i proizvodnjom medicinskih proizvoda kao na primjer Genera te Ljekarna Joukhard. U Svetoj Nedelji se smjestila i poliklinika Radiochirurgia Zagreb čiji je temeljni cilj dijagnostika i liječenje teških bolesti, a još se izdvaja i poliklinika za terapiju i rehabilitaciju Oto Bock Adria, što ukazuje da Sveta Nedelja privlači gospodarstvenike, trgovce i distributere usluge na području zdravlja i kvalitete života (Lucić, 2020).

Sveta Nedelja ima potencijale i za razvoj visoke tehnološke proizvodnje kao što je primjer tvrtka Rimac Automobili. Riječ je o kompaniji koja je osnovana 2009. godine od strane Mate Rimca te joj je sjedište u Svetoj Nedelji (Pavičić, 2021). Rimac Automobili je hrvatski proizvođač automobila specijaliziran za proizvodnju visokoučinkovitih električnih sportskih automobila i komponenti za električne automobile (pogonski i baterijski sustavi) (Pavičić, 2021). Prijelomni trenutak za ovu tvrtku se dogodio 2011. godine kada su predstavili svoj prvi konceptni automobil, Rimac Concept One, koji je bio potpuni električni hiperautomobil, čime su stekli svjetsko priznanje (Pavičić, 2021.). Uspjeh je još veći jer je riječ o novim tehnologijama, stoga su se u tek osnovanom malom start-upu iz Svete Nedelje odlučili da svu tehnologiju i komponente potrebne za izradu hiperautomobila moraju sami napraviti. Nakon ovog svjetskog postignuća Rimac nastavlja dalje razvijati svoju tehnologiju te surađuje s globalno poznatim automobilskim tvrtkama poput Porshe, Hyundai, Aston Martin i Bugatti (Pavičić, 2021). Na međunarodnom sajmu održanom u Ženevi 2021. godine Rimac Automobili izlaze sa električnim hiperautomobilom Nevera (Pavičić, 2021). Riječ je o jednom od najbržih i najsnažnijih električnih automobila koji može dosegnuti maksimalnu brzinu od 412 km/h (Rimac Automobili, 2023). Tijekom 2021. godine dolazi do razdvajanja firme na tri dijela (iz Rimac Automobila nastali su Rimac Group, Bugatti Rimac i Rimac Technology (Novi list, 2023). U 2021. godini Rimac se spojio s Bugattijem te su osnovali novu tvrtku pod

nazivom Buggati Rimac, koja će se usredotočiti na proizvodnju visokoučinkovitih električnih vozila (Rimac Automobili, 2021). U 2021. godini osnovana je nova samostalna tvrtka Rimac Technology koja će nastaviti daljnje širenje na razvoj i proizvodnju baterijskih sustava visokih performansi te električnih pogonskih sklopova (Rimac Automobili, 2021). Mate Rimac je i osnivač tvrtke Greyp Bikes d.o.o. koja je proizvođač najnaprednijega električnog bicikla na svijetu, a tvrtka se nalazi u Svetoj Nedelji (Pavičić, 2021).

Poslovni uspjesi koje je ostvarila kompanija Rimac Automobili je značajno pripomogla u jačanju gospodarstva Svete Nedelje. Broj zaposlenika od samog osnutka ove kompanije raste i 2022. godine ima više od 1.000 zaposlenih (Lider, 2023). Rimac Automobili planiraju daljnji rast zapošljavanja što je izvrsna prilika za mlade, ambiciozne i visoko obrazovane radnike. Zbog velikih postignuća tvrtka Rimac Automobili je značajno pripomogla u promociji Svete Nedelje na nacionalnoj i međunarodnoj razini, pa se često Sveta Nedelja veže uz tvrtku Rimac. Zanimljivo je spomenuti i anketu o očekivanom i željenom imidžu Grada Svete Nedelje koja je provedena telefonskim putem 2019. godine na uzorku od 300 ispitanika iz područja istoimenoga grada. Prema navedenoj anketi stanovnici Svete Nedelje u najvećoj mjeri smatraju da se njihov grad najviše prepoznaje po tvrtki Rimac Automobili (Grad Svete Nedelje, 2019).

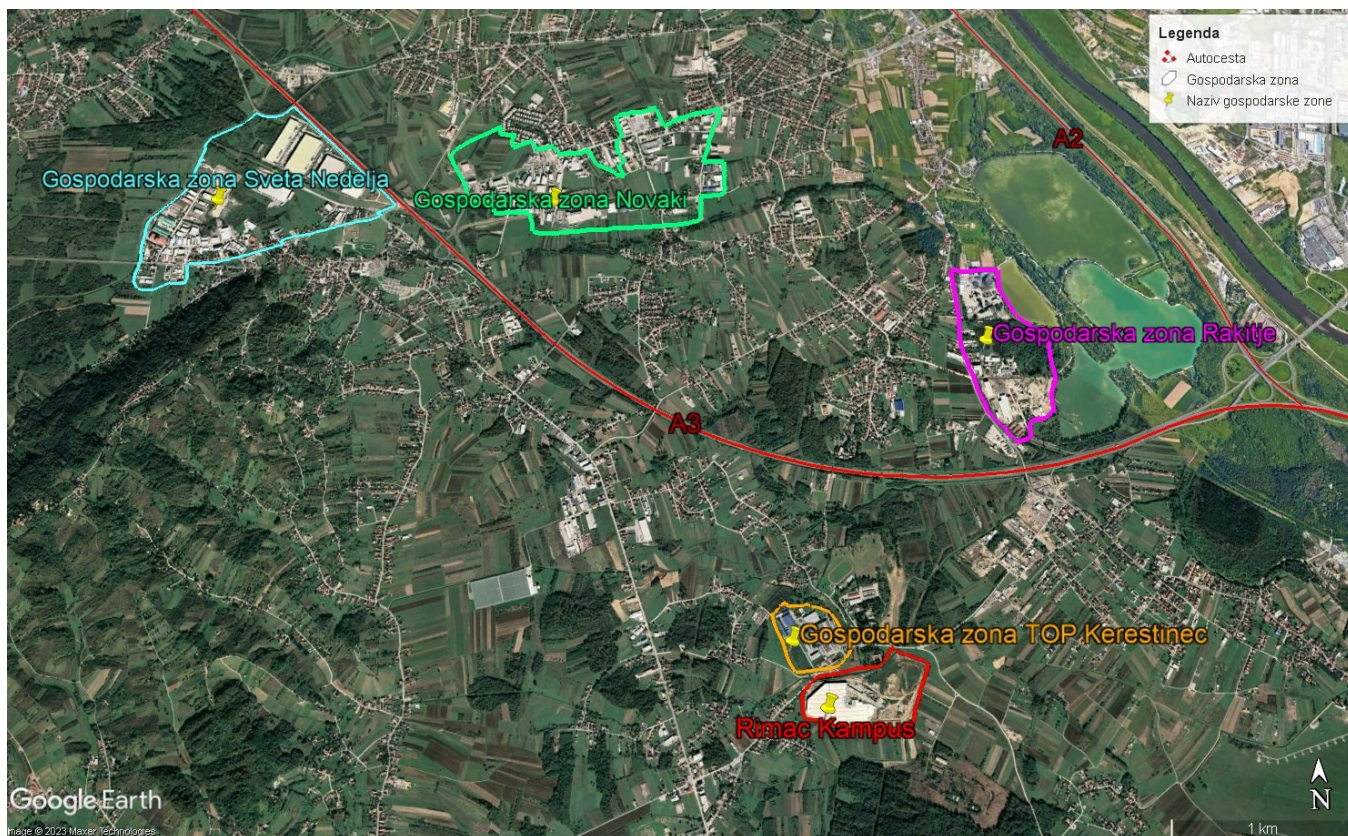
Kako je tvrtka Rimac Automobili napredovala, tako je prerasla trenutne kapacitete i stoga je krenula u daljnje širenje. Jedan od projekata na kojim ova tvrtka radi je izgradnja kampusa na području oko dvorca Erdödy u Kerestincu. Kampus će se prostirati na oko 95.000 m² te cijenom gradnje od 200 milijuna eura što je jedna od najvećih financijskih i građevinskih ulaganja u hrvatskome gospodarstvu (Kampus Rimac, 2023). Kampus će se sastojati od odjela za istraživanje i razvoj, proizvodnih hala, staza za testiranje vozila i odjela za menadžment i administracije. Uz navedene odjele, unutar kampusa će se nalaziti i dječji vrtići, sportski objekti, trgovine, restorani i kafići. Posebice je zanimljivo da će se unutar kampusa u turističke svrhe otvoriti muzej koji će biti usmjeren u objašnjavanje i predstavljanje industrijske baštine (Kampus Rimac, 2023).

Sl. 6. Izgled budućeg Rimac kampus

Izvor: Kampus Rimac, 2023

Unutar Svete Nedelje postoje četiri gospodarske zone koje su utvrđene prostornim i urbanističkim dokumentima: Novaki, Rakitje, Sveta Nedelja te TOP Kerestinec (Grad Sveta Nedjelja, 2023b). Najznačajnija i najveća je gospodarska zona Sveta Nedelja (92,97 ha), koja ima izvrstan prometno-geografski položaj jer se nalazi u neposrednoj blizini autoceste A3 (Bregana–Zagreb–Lipovac), to jest čvorišta gdje se križaju hrvatska autocesta A3 i europski prometni koridor E70 (Ljubljana-Zagreb-Beograd) (Grad Sveta Nedjelja, 2023b). Među najvećim tvrtkama u ovoj zoni se ističu Medical Intetrade, Radin print i Telegra. Istočnije od gospodarske zone Sveta Nedelja se nalazi druga najveća gospodarska zona Novaki koja se prostire na 91,38 ha. Zatim sljedeća veličinom po redu je gospodarska zona Rakitje koja je smještena u jugoistočnom djelu grada te obuhvaća 29,52 ha (Grad Sveta Nedjelja, 2023b). Četvrta, a ujedno i posljednja gospodarska zona unutar Svete Nedelje je TOP Kerestine s površinom od 16,28 ha (Grad Sveta Nedjelja, 2023b). Kako bi se potaknuo daljnji gospodarski napredak na području naselja Kerestinec osnovana je nova zona gospodarske namjene za proizvodnju i istraživački kampus (Grad Sveta Nedjelja, 2020). Radi se o već ranije spomenutom Rimac Kampusu koji će se sastojati od proizvodnih i istraživačkih objekata.

Sl. 7. Gospodarske zone u Gradu Sveta Nedelja

Izvor: Google Earth (Maxar Technologies), 2023

Vrlo važan projekt koji je u plan jest rekonstrukcija i dogradnja čvora Rakitje i čvora Jankomir na autocesti A3 (Bregana-Zagreb-Lipovac) (Grad Sveta Nedelja, 2021b). Procijenjena vrijednost projekta iznosi oko 40 milijuna kuna koja će pozitivno utjecati na daljnji razvoj postojećih gospodarskih zona u Svetoj Nedelji. Navedenim projektom će se omogućiti izlaz na čvoru Rakitje na autocesti A3 u svim smjerovima pri čemu će se uspostaviti bolja prometna komunikacija s poduzetničkim zonama na tom području (Grad Sveta Nedelja, 2021b).

U četiri navedenih poduzetničkih zona stopa izgrađenosti se kreće oko 60-70 %, što ukazuje na mogućnosti za daljnje ulaganje te privlačenja novih poduzetnika. Povoljan prometno-geografski položaj, blizina Zagreba kao velikog tržišta, niske komunalne naknade i vrlo kratki rok za izdavanje građevinskih dozvola koji traje u prosjeku sedam dana, čine Svetom Nedeljom poželjnim mjestom za dolazak budućih ulagača (Grad Sveta Nedelja, 2018).

4.3 Perspektiva budućeg razvoja industrije u Gradu Svetoj Nedelji

Sveta Nedelja je danas po industrijskoj razvijenosti jedan od uspješnih gradova u Hrvatskoj. Kako bi nastavila daljnji gospodarski rast, Grad je usmjeren ka daljnjem razvoju

poduzetničke klime i razvijanja u područjima koja pokazuju najjače potencijale za dugoročni razvoj i konkurentnost (Grad Sveta Nedelja, 2018). Ključ daljnjega napretka Grada vidi se u privlačenju novih ulagača, posebice u djelatnostima koji donose veće prihode poput automobilske i farmaceutske industrije te djelatnostima povezanih sa zdravstvom. Među gospodarskim ciljevima kojima teži Sveta Nedelja je i ostvarivanje međusobne povezanosti poduzetnika kroz zajednički izlazak na tržište, razmjenu resursa, poticanju inovacije i razvoju novih ideja. Poseban naglasak je stavljen na jačanju suradnje svetonedeljskih poduzetnika i znanstvenoistraživačkoga sektora, poglavito sa Sveučilištem u Zagrebu (Grad Sveta Nedelja, 2018). Također, Sveta Nedelja bi trebala poticati razvoj istraživačkih institucija i inovacijskih centara, kao na primjer osnivanje start-upovih inkubatora za poduzetnike, osobito u prioritetnim razvojnim područjima. Za industrijski razvoj je važna kvalitetna prometna i komunalna infrastruktura. Grad radi na razvijanju i održavanju prometnica kroz nekoliko velikih infrastrukturnih projekata koji će značajno pomoći u poslovanju poduzetnicima na području Svete Nedelje. Što se tiče komunalne infrastrukture, u pojedinim gospodarskim zonama još uvijek nije u potpunosti riješeno pitanje sustava odvodnje (Grad Sveta Nedelja, 2018). Od velikog značenja je provođenje projekta izgradnje optičke infrastrukture na području Svete Nedelje, Samobora i općine Stupnik. Realizacijom ovoga projekta unaprijedit će se korištenje digitalnih usluga što će pridonijeti daljnjem razvoju gospodarstva. Sveta Nedelja se može pohvaliti kako je među prvima u Hrvatskoj uvela jedinstveni GIS sustav putem kojeg su dostupne sve informacije vezane uz urbanističke i prostorne planove. Građanima je omogućeno da putem GIS-a mogu prijaviti bilo kakav komunalni problem nadležnim službama. GIS može pomoći potencijalnim ulagačima tako da omogućuje jednostavan pregled prostornih planova, informacija o zemljištu i prometnoj povezanosti (Grad Sveta Nedelja, 2021b).

Sveta Nedjelja ima obećavajuću budućnost industrijskog razvoja. Dobra prometna povezanost, poduzetnička klima, raznolikost industrije, razvoj poduzetničkih i industrijskih zona te brojni poticaji za poduzetnike čine Svetu Nedelju privlačnom za nove ulagače. Kako bi Grad zadržao postojeći rast i razvoj industrije potrebno je privući mlado stanovništvo, jer se već sada brojni poduzetnici susreću s nedostatkom radne snage. Od izuzetne je važnosti dodatno uređivanje prometne i komunalne infrastrukture.

Tab. 11. SWOT analiza industrije na području Grada Svete Nedelje

Prednosti	Slabosti	Prilike	Prijetnje
Povoljan položaj za poslovanje	Nedostatak radne snage	Trend <i>pametnih</i> i čistih industrija u svijetu (električni automobili, obnovljivi izvori energije, IT)	Smanjenje tržišta za industrije koje nisu visoko tehnološki napredne
Blizina Zagreba (tržišta)	Slaba međusobna povezanost lokalnih poduzetnika	Položaj u gospodarski vrlo aktivnom području	Pojačan pritisak na komunalnu infrastrukturu zbog razvoja gospodarstva
Grad bez prireza	Raštrkanost gospodarskih zona	Povoljan prometno - geografski položaj	Neusklađenost sustava obrazovanja na nacionalnoj razini s potrebama tržišta rada
Brza izdavanja administrativnih dozvola	Gospodarske zone mjestimice nisu odvojene od stanovanja i nemaju adekvatno riješenu svu komunalnu infrastrukturu	Blizina Zagrebačkog sveučilišta i drugih znanstvenoistraživačkih institucija- povoljna okolnost za razvoj inovacija	Rastući troškovi poslovanja
Postojanje gospodarskih zona		Međunarodno prepoznate tvrtke čine Grad atraktivnijim za privlačenje novih poduzetnika	Konkurenta tržišta
Niska nezaposlenost		EU financiranje za inovativne poduzetnike i čiste industrije (npr. poticaji za razvoj baterija)	
Prepoznatljiva imena u visokoproduktivnim industrijama (Rimac automobili, Genera, Medical Intertrade)			
Razvijenost prerađivačke industrije			

Izvor: Grad Sveta Nedelja, 2021a

5.ZAKLJUČAK

Samobor i Sveta Nedjelja su među gospodarski najrazvijenijim gradovima u Hrvatskoj. Radi se o području sa sjedištima nekih od najvećih i najznačajnijih tvrtki koje čine analizirane gradove nadaleko prepoznatljivima. Povoljan geografski položaj i blizina Zagreba su svakako razlozi koji su pozitivno utjecali na gospodarski i industrijski razvoj Samobora i Svete Nedelje. Važno je naglasiti prilagodljive i pro-poduzetničke razvojne politike gradskih uprava koje su prepoznale važnost stvaranja poduzetničke klime. Brojne poduzetnike privlače razna porezna

rasterećenja, povoljna cijena zemljišta, brzo i jednostavno dobivanje građevinskih dozvola uz većim djelom i riješena zemljišno–pravna pitanja. Svi ti navedeni razlozi čine Svetu Nedelju i Samobor povoljnim mjestima za poduzetnička ulaganja.

Vrlo važna djelatnost u gospodarstvu Samobora i Svete Nedelje je prerađivačka industrija. Veliki udjel zaposlenih radi u prerađivačkoj industriji koja i ima najveće prihode po djelatnostima. Samobor ima dugu tradiciju razvijenosti obrtništva i industrije, a od industrijskih grana najviše su razvijene metaloprerađivačka, kemijska i građevinska industrija. Grad Samobor se u posljednje vrijeme usmjerio na razvoj tehnološki napredne i visoko dohodovne industrije, kao što je primjerice IT sektor. Otvaranjem novog poduzetničkog centra Mali Tehnopolis Samobor omogućeni su poticajni uvjeti za razvoj start–upova. Trenutačno se u Samoboru najvažnijim investicijskim projektom smatra izgradnja distributivno–logističkog centra “RC Zone Samobor” u gospodarskoj zoni Bobovica. Ovaj investicijsku projekt će doprinijeti daljnjem gospodarskom razvoju Samobora. Sveta Nedelja, kao i Samobor ulaže velike napore u razvoj visokoproduktivne industrije, koja i sada ima značajnu ulogu u gospodarstvu ovoga kraja. Među najuspješnijim visokotehnološkim industrijama je tvrtka Rimac Automobili koja je nadaleko poznata po proizvodnji električnih automobila visokih performansi. U tijeku je izgradnja Rimac Kampusa razvojno–istraživačkog i proizvodnog kompleksa koji će biti od velikog značaja ne samo za Svetu Nedelju, nego i za Hrvatsku.

Iz sadašnje perspektive Samobor, a posebice Sveta Nedelja imaju svjetlu budućnost daljnjeg razvoja industrije. Glavni cilj je postići rast tehnoloških i inovativnih industrija, a kao najveći problem se ističe nedostatak kvalificirane radne snage.

6. Literatura

Bognar, A., 2001: Geomorfološka regionalizacija Hrvatske, *Acta Geographica Croatica*, 34 (1), 7-26.

Feletar, D., 2011: Neke značajke razvoja grada Samobora od 1990. do 2010. godine, u: *Samobor – zemljopisno-povijesna monografija* (ur. Feletar, D.), Meridijani, Samobor, 713-793.

Feletar, D., 2012: *Grad Sveta Nedelja: na zapadnim vratima Zagreba*, Samobor: Meridijani

Flis, S., 2017: *Suvremena demogeografska obilježja i resursi Grada Samobora*, Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet, Geografski odsjek

Grba, Ž., 2022: *Iskorištenost EU fondova za razvoj visoko tehnoloških projekata*, Specijalistički završni rad, Zaprješić: Veleučilište s pravom javnosti Baltazar Zaprješić

Lucić, D., 2020: *Utjecaj razvitka industrijskih zona na razvoj malog i srednjeg gospodarstva na području Samobora i Svete Nedelje*, Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet.

Magaš, D., 2013: *Geografija Hrvatske*, Sveučilište u Zadru, odjel za geografiju, Meridijani, Zadar

Magaš, I., 2021. : *Izgradnja nove željezničke pruge Podsused - Samobor – Bregana*, Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Fakultet prometnih znanosti

Pavičić, J., 2021. : *Ključne odrednice konkurentne prednosti u industriji baterija za električne automobile*, Završni rad, Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet.

Stiperski, Z., 1988: *Promjene naseljenosti općine Samobor kao posljedica razvoja i rasporeda industrije*, *Hrvatski geografski glasnik*, 50, 69-79.

Štibuhar, D., 2019 : *Perspektive razvoja Samobora*, Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet. Geografski odsjek

Vojak, D., 2011a: *Samoborski kraj od 1914. do 1945. godine*, u: *Samobor – zemljopisno-povijesna monografija* (ur. Feletar, D.), Meridijani, Samobor, 421-481.

Vojak, D., 2011b: *Samobor i okolica u doba realsocijalizma 1945 – 1990.*, u *Samobor – zemljopisno-povijesna monografija* (ur. Feletar, D.), Meridijani, Samobor, 680 – 693.

7. Izvori

Državna geodetska uprava (DGU), 2016: Središnji registar prostornih jedinica RH (GIS shapefileovi), Zagreb

Državni zavod za statistiku (DZS), 2023a: Gradovi i općine u statistici 2023., <https://podaci.dzs.hr/hr/statistika-u-nizu/> (7.6.2023.)

Državni zavod za statistiku (DZS), 2023b: Zaposlenost u pravnim osobama po županijama i gradovima/općinama prema NKD-u 2007., stanje 31. ožujka, <https://podaci.dzs.hr/media/syjnewxe/zaposleni-pregled-po-zupanijama.xlsx> (7.6.2023.)

Financijska agencija (FINA), 2022: Usporedba rezultata poslovanja poduzetnika 10 najvećih gradova prema kriteriju ukupnih prihoda, s rezultatima svih poduzetnika RH u 2021., <https://www.fina.hr/-/usporedba-rezultata-poslovanja-poduzetnika-10-najvecih-gradova-prema-kriteriju-ukupnih-prihoda-s-rezultatima-svih-poduzetnika-rh-u-2021.> (1.6.2023.)

Grad Samobor, 2020: Strateški program razvoja Grada Samobora 2020. – 2025., https://www.samobor.hr/storage/upload/doc_library/strateski_program_razvoja_2020-2025_15154_12426.pdf (5.6. 2023.)

Grad Samobor, 2021: Provedbeni program Grada Samobora za razdoblje 2021. – 2025., <https://www.samobor.hr/dokumenti?catId=503> (7.6. 2023.)

Grad Samobor, 2023: Proračun u malom za 2023., https://www.samobor.hr/storage/upload/articles/proracun_u_malom_2003._godina_-_vodac_za_gradjane_15593.pdf (7.6.2023.)

Grad Sveta Nedelja, 2018: Strategija razvoja Grada Svete Nedelje 2018. – 2022., <https://grad-svetanedelja.hr/wp-content/uploads/2018/09/strategija-razvoja-grad-a-svete-nedelje-2018-2022.pdf> (7.7.2023)

Grad Sveta Nedelja, 2019: Strategija o brendiranju Grada Svete Nedelje, <https://grad-svetanedelja.hr/wp-content/uploads/2022/01/Strategija-o-brendiranju-Grada-Svete-Nedelje.pdf> (8.7.2023.)

Grad Sveta Nedelja, 2020: Izvješće o stanju u prostoru Grada Svete Nedelje za razdoblje 2016. – 2019., <https://grad-svetanedelja.hr/wp-content/uploads/2021/10/Izvjesce-o-stanju-u-prostoru-Grada-Svete-Nedelje-za-razdoblje-2016-2019.pdf> (6.7.2023.)

Grad Sveta Nedelja, 2021a: Provedbeni program Grada Svete Nedelje za razdoblje 2021. – 2025., <https://grad-svetanedelja.hr/ustroj-grada/dokumenti/strateski-dokumenti/> (8.7.2023)

Grad Sveta Nedjelja, 2021b: Vodič za pametno poslovanje poduzetnika, <https://grad-svetanedelja.hr/wp-content/uploads/2021/01/Vodic-za-poduzetnike.pdf> (8.7.2023)

Grad Sveta Nedelja, 2023a: Prednosti za poduzetnike, <https://grad-svetanedelja.hr/poduzetnici/prednosti-za-poduzetnike/> (6.7.2023.)

Grad Sveta Nedelja, 2023b: Poduzetničke zone, <https://grad-svetanedelja.hr/poduzetnici/poduzetnicke-zone/> (6.7.2023.)

Gradolnačelnik. hr 2022a: Samobor obranio titulu najboljeg grada za gospodarstvo u Hrvatskoj – evo čime su zaslužili još jednu pobjedu u našem izboru za Najbolji grad, <https://gradonacelnik.hr/aktualno/samobor-je-najbolji-veliki-grad-za-gospodarstvo-u-hrvatskoj-evo-cime-su-zasluzili-pobjedu-u-nasem-izboru-za-najbolji-grad/> (4.6. 2023.)

Gradolnačelnik. hr, 2022b: Sveta Nedelja je najbolji srednji grad za život, među najboljim je pametnim i gradovima za poslovanje u RH, <https://gradonacelnik.hr/aktualno/sveta-nedelja-proglasena-najboljim-srednjim-gradom-za-zivot-medu-najboljim-gospodarskim-sredistima-i-pametnim-gradovima/> (4.6.2023.)

Hrvatski zavod za zapošljavanje (HZZ), 2023: Statistike Hrvatski zavod za zapošljavanje, <https://statistika.hzz.hr/Statistika.aspx?tipIzvjestaja=1> (22.8.2023.)

Kampus Rimac, 2023: Rimac Kampus: Welcome to the world of hypercars and technological innovation, <https://campus.rimac-group.com/home/> (11.7.2023.)

LAG Sava, 2023: Obrazac za izradu lokalne razvojne strategije 2023. – 2027. <https://lagsava.hr/ukljucite-se-u-javno-savjetovanje-za-izradu-lokalne-razvojne-strategije-2023-2027/> (20.8.2023.)

Lider, 2023: Podaci o poslovanju 1000 najvećih tvrtki u 2022. i usporedba s 2021., <https://lidermedia.hr/1000-najvecih> (22.8.2023.)

Mali Tehnopolis Samobor (MTS), 2023: Inkubacijski prostori, <https://malitehnopolis.hr/hr/usluge-infrastrukture/#InkubacijskiCentar> (7.6.2023.)

Novi list, 2023: Mate Rimac objavio brojke: Dobit je 644 milijuna kuna, a evo kolika je prosječna plaća u tvrtki, <https://www.novolist.hr/novosti/gospodarstvo/mate-rimac-objavio->

[brojke-dobit-je-644-milijuna-kuna-a-evo-kolika-je-prosjecna-placa-u-tvrtki/?meta_refresh=true](#) (20.8.2023)

Poduzetnički centar Samobor (PCS), 2023: Mali Tehnopolis Samobor, <http://pcsamobor.hr/projekti/mali-tehnopolis-samobor-mts/> (12.6. 2023.)

Poduzetničke zone zagrebačke županije (PZZŽ), 2023: Gospodarska zona Bobovica 2, <https://www.greenring.biz/poduzetnicka-zona-samobor/> (11.6.2023.)

RC Zone Samobor, 2023: RC Zone Samobor Logistics Park, <https://rc-zone.hr/hr/logisticko-distributivni-centar-u-samoboru/> (11.6.2023.)

Rimac Automobili, 2021: Rimac Automobili and Bugatti begin operating under new company: Bugatti Rimac, <https://www.rimac-automobili.com/media/press-releases/rimac-automobili-and-bugatti-begin-operating-under-new-company/> (11.7.2023.)

Rimac Automobili, 2023: Nevera, <https://www.rimac-automobili.com/nevera/> (11.7.2023.)

Tportal, 2023: RC Europe počinje gradnju najvećeg logističkog i proizvodnog centra u Hrvatskoj, <https://www.tportal.hr/biznis/clanak/rc-europe-pocinje-gradnju-najveceg-logistickog-i-proizvodnog-centra-u-hrvatskoj-20230628> (20.8.2023.)